

Posudek oponenta magisterské diplomové práce

Kateřina Telnarová: Anna Přemyslovna (1290 – 1313). UK – Pedagogická fakulta, Katedra dějin a didaktiky dějepisu, Praha 2007. 109 s. + 8 s příloh.

Za největší problém posuzované práce považují samotné téma. Badatelsky je nesporně nosné, avšak na magisterskou diplomku poněkud úzké. Již základní data krátkého života polozapomenuté královny, jejíž osud nedávno připomněla Gabriela Šaročová, naznačují, že látka pokryje zhruba třicet až pětatřicet stran, tedy rozsah ročníkové práce nebo časopisecké vědecké studie. V tomto odhadu jsem se nemýlil. Vlastní život pozoruhodné Přemyslovny se odvíjí na stránkách 27, 30 – 31, 41 – 46, 71 – 98, takže vyvstávala otázka, jak autorka vyplní zbývajících šedesát až sedmdesát stran. S nesnadnou úlohou si poradila víc než dobře, neboť tradiční žánr biografie zasadila do širších souvislostí, v nichž postupně vylíčila postavení urozené ženy ve středověku, výchovu královských dětí, vztahy mezi posledními Přemyslovci, dějiny rodu Menhartovců i známé a mnohokrát popsané dramatické události let 1305 – 1310. Její práce se tak v zásadě rozpadá na dvě části, jedna má víceméně charakter kultivované kompilace, zatímco biografické kapitoly vyrůstají v pravém slova smyslu ze základního výzkumu a znamenají nesporný vědecký přínos. Je tomu tak jistě i proto, že se Telnarová nespokojila s využitím pramenů české provenience či textů notoricky známých (Otakar Štýrský), ale sáhla také po pramenných edicích k dějinám Korutan a po některých zapomenutých, leč materiálově cenných statích. Pozoruhodný je i počet nedávno obhájených nepublikovaných diplomových prací a strojopisů, k nimž získala přístup, což nebývá právě obvyklé. Bohužel, navzdory autorčině nesporné akribii působí některé pasáže pro zasvěcenějšího čtenáře únavně, neboť zejména politické události let 1278 – 1310 byly nejen v poslední době mnohokrát zpracovány (Zdeněk Fiala, Vratislav Vaníček, svým způsobem i Gabriela Šaročová a Božena Kopiczková), což se ostatně týká i módního tématu dějin ženy, resp. rodiny, kde je výčet titulů (i českých) ještě obsáhlejší, než uvádí Telnarová. To není výtku, spíše povzdech člověka, který to všechno musel přečíst a někdy i lektorovat.

Budiž řečeno, že autorka se v problémech o nichž píše, vyzná, umí se dobře, jasně a srozumitelně vyjadřovat, její čeština (s výjimkou úvodu, formulovaného zřejmě již na pokraji vyčerpání, a několika vybočení) hladí duši a působí nezvykle vyzrálým dojmem. Téměř každá věta prozrazuje i přemýšlivou bytost, nadanou nesporným historickým citem a schopností analyzovat prameny nejen v prvním plánu, nýbrž též mezi řádky, byť nelze přehlédnout drobná pochybení. Leč to se časem jistě zlepší. Alespoň mi tak Telnarová poskytla příležitost k výhradám a poznámkám, na něž by měla odpovědět v rámci obhajoby. Vezmu je striktně v pořadí, jak se vyskytují v textu:

s. 9 – z knih o výchově královských dětí v 15. století je zřejmé, že kojné bývaly naprostou výjimkou, urozenému dítěti se měla dostat výživa z těla urozené matky, nikoliv od společensky níže postavené osoby;

s. 13 – povinnost kněze při katolických svatbách stanovil již tridentský koncil, že se toto nařízení ne vždy dodržovala je jiná věc, církev je ale vyžadovala;

s. 14 – formulace o uzavírání sňatků nepřihlíží dostatečně k římské, germánské a židovské tradici;

s. 25 – „zlé časy“ braniborského poručnictví nelíčí pouze Zbraslavská kronika;

s. 28 – matky při smrti dítěte trpí vždy, stačí se podívat do textů 17. – 19. století, je to nejen antropologická konstanta;

s. 30 – pozor: po sedmém roce nenásledovalo období dospívání (*adolescentia*), nýbrž do čtrnáctého roku *pueritia*;

s. 34 – tyto pasáže pokládám za „vycpávku“ či „vatu“;

s. 47 – autorka v líčení nemravného života Václava III. podlehlá dikci Petra Žitavského, který tu prezentoval typickou morálku kleriků, nepřátelsky naladěnou vůči světskému životnímu stylu, skutečnost se sotva podaří zjistit;

s. 50 – problémy, jež zde autorka řeší patří k nejsložitějším vůbec; podle mého názoru žádné volební sněmy až do roku 1306 neexistovaly, platil princip dědičnosti, ať již ve formě seniorátu či později primogenitury; ani shromáždění let 1306 a 1307 nelze nazvat *de iure* sněmy, neboť sněmy formálně svolává panovník; vynikající a právnicky přesnou analýzu podala Telnarová na s. 52;

s. 53 – tzv. princip preelekcce (nápadník trůnu potvrzuje po vymření mužské linie dynastie svá práva sňatkem s dcerou zesnulého panovníka) se ve 14. století uplatňoval i v Polsku a Uhrách);

s. 53 – pozor: Pulkava líčí emocionální scénu zcela v duchu politických názorů Karla IV.;

s. 66 – volbu římského krále roku 1308 vylíčil v české literatuře nejpodrobněji Spěváček (Jan Lucemburský a jeho doba), který v poznámce č. 66 absentuje;

s. 79 – ani výzkumy Kláry Benešové nevnesly podle mého názoru zcela jasno do otázky, jaký staroměstský dům Jan s Eliškou obývali;

s. 82 – špatný překlad z latiny, *civis* je v tomto případě měšťan, nikoliv občan;

s. 83 – problém korunovace je širší a nelze jej řešit v poznámce;

s. 84 a 85 – Anna zjevně nemohla porodit jedno dítě 17. 3. 1307 a druhé 13. 11. 1307;

s. 91 – slovo *zatvrzele* není na místě, Jindřich tak činil programově, neboť náhoda (eventuální smrt Karla a Jana Jindřicha) mohla jeho nároky na český trůn aktualizovat;

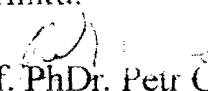
s. 93 – šaty byly sotva zlaté, spíš zlatem protkané.

Obecně platí, že se odkazuje na kritická vydání Dalimilovy kroniky z let 1957, resp. 1988, na Pulkavu ve FRB V a pro historický časopis českých Němců se užívá zavedená zkratka MVGDB.

Tyto připomínky nemohou ovšem nic změnit na kladném hodnocení textu.

Závěr: Zdařilou, kultivovaně napsanou a v mnoha ohledech objevnou diplomovou práci talentované autorky doporučuji k obhajobě, navrhuji její hodnocení známkou výborně a přimlouvám se za otištění biografie Anny Přemyslovny v některém z vědeckých časopisů či sborníků.

V Praze 8. 5. 2007

prof. PhDr. Petr Čornej, DrSc.